

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Integrace uživatelů sociálních služeb s mentálním postižením Diakonie ČCE v Klatovech

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Prázdná

Autor práce: Zdeňka Krejčová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce
Kombinovaná forma

Ročník: IV.

2011

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Děkuji paní Mgr. et Mgr. Radce Prázdne za cenné rady, připomínky a metodické vedení bakalářské práce.

Děkuji také paní Mgr. Janě Toušové za velkou podporu a za předání zkušenosti při psaní této práce.

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD.....	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1 VYMEZENÍ POJMŮ	8
1.1 Integrace.....	8
1.2 Inkluze	9
1.3 Definice pojmu handicap	10
2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	12
2.1 Charakteristika mentálního postižení	12
2.2 Příčiny mentální retardace.....	13
3 KLASIFIKACE MENTÁLNÍ RETARDACE	17
3.1 Lehká mentální retardace IQ 50-69, F 70	17
3.2 Středně těžká mentální retardace IQ 35-49, F 71	18
3.3 Těžká mentální retardace IQ 20-34, F 72	18
3.4 Hluboká mentální retardace IQ je nižší než 20, F 73.....	18
3.5 Jiná mentální retardace F 78	19
3.6 Nespecifikovaná mentální retardace F79.....	19
   3.6.1 Autismus.....	19
4 INTEGRACE A SPOLEČNOST.....	21
5 VÝZNAM VOLNÉHO ČASU A VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT PRO LIDI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	23

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CÍL VÝZKUMU	26
7 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO TERÉNU.....	27
7.1 Diakonie ČCE - středisko Radost v Merklíně.....	27
7.1.1 Domov pro osoby se zdravotním postižením Klatovy.....	28
7.1.2 Denní stacionář Klatovy	28
8 POPIS VÝZKUMNÉ METODY	30
9 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO VZORKU.....	32
10 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	34
11 SHRNU TÍ.....	43
DISKUSE.....	45
ZÁVĚR	47
SEZNAM LITERATURY	49
SEZNAM PŘÍLOH.....	51
Příloha č. I. Dtazník	52
Příloha č. II. Fotografie	56
Příloha č. III. Psali o nás!.....	59
ABSTRAKT	63
ABSTRACT	64

Úvod

Znalost prostředí denního stacionáře mě vedlo ke zvolení tématu bakalářské práce Integrace uživatelů sociálních služeb s mentálním postižením Diakonie ČCE v Klatovech. Poznatky v bakalářské práci mimo uvedených odborných zdrojů vycházejí i z mé osobní zkušenosti a praxe s těmito lidmi. Denní stacionář patří pod Středisko Radost v Merklíně, které zastřešuje Diakonie Českobratrské Církve Evangelické (dále jen Diakonie ČCE).

Naše aktivity jsou specifické tím, že se zde podařilo navázat kontakt s mladými lidmi zdejší střední školy zemědělské a potravinářské (dále jen SŠZP). V jiných zařízeních našeho typu se podobné aktivity příliš nedaří anebo bývají v menším rozsahu.

Studenty jsme dokázali oslovit tak, aby se o svůj volný čas smysluplně podělili. Nabídlí jsme jim možnost pravidelně se setkávat s lidmi s handicapem v našem zařízení, zejména s jedinci s mentálním postižením. Postupně se tyto mladí seznamují a vstupují do prostoru těchto osobností. Toto nadšení a zájem mladé generace mne natolik oslovil, že jsem se začala zajímat o důvody, které je vedou ke spolupráci s naší službou. Kladla jsem si otázky: *Jaká motivační síla vede mladé lidi k dobrovolnické činnosti? Zda se formuje osobnost studentů a jejich vztah k životu po setkáních s uživateli? Ale také jaký mají žáci názor na problematiku integrace a začleňování lidí s postižením do společnosti?*

Bakalářská práce je rozdělena na tři oblasti teoretickou, praktickou a přílohovou. V teoretické části definuji základní pojmy, které se týkají této problematiky. Charakterizuji pojmy mentální postižení, klasifikace mentální retardace, jeho příčiny, autismus, handicap. Ukazuji na spojení integrace a společnost. Definuji slovo normalizace nebo inkluze. Zmiňuji se zde o významu volného času a volnočasových aktivit pro osoby s postižením.

V praktické stati představuji jak organizaci Diakonii ČCE a středisko Radost v Merklíně, tak i sociální služby v Klatovech, které jsou odloučenými pracovišti střediska. Nechybí charakteristika výzkumné metody, výzkumného vzorku, výzkumného terénu a vyhodnocení výsledků mého výzkumu. Součástí práce je shrnutí dat výzkumu a diskuse. Vše je ukončeno závěrem. Společné fotografie ukazují na naši spolupráci s žáky SŠZP v Klatovech. Konečný obraz spolupráce dokreslují krátké příspěvky, které byly napsány samotnými studenty (Přílohy 2 a 3).

Informace, které jsou obsaženy v této práci je možno využít v oblastech začleňování jedinců s handicapem do společnosti. Pojmy uvedené v teoretické části mohou být také vodítkem, jak se ve stručnosti zorientovat v problematice mentálního postižení. Měla by pomoci zamyslet se nad pojmem integrace lidí s postižením. Nad slovem, které se stále častěji stává samozřejmostí v našem životě, tak jak nás o tom přesvědčují studenti SŠZP v Klatovech.

1 Vymezení pojmů

Integrace je pojem, který se dnes užívá velice často. Ale víme, co opravdu znamená? Zpočátku bylo začleňování do majoritní populace zpřístupněno jen tomu, kdo dokázal svoje postižení zcela překonat. Právo na zařazení do zdravé společnosti mají i lidé s postižením, kteří mají nepřekonatelný handicap. Nestací, aby tyto osoby byly pouze fyzicky přítomni mezi námi ostatními. Je důležité pomoci nalézt cestu k tomu, aby se aktivně dokázali zapojit do běžného života.

1.1 Integrace

Integrace je dlouhodobý dynamický děj, proces, ve kterém se obě strany společnosti handicapovaní i zdraví lidé k sobě přibližují. Roste vzájemná pospolitost a sounáležitost. Cílem integrace je vytvoření akceptace znevýhodněných a „zdravých“.

Definice WHO:

- definuje integraci jako sociální rehabilitaci, jako schopnost osoby se podílet na obvyklých sociálních procesech.

Pojem integrace dle Fischera:

- *z latinského integer = neporušený, můžeme ji vymezit jako snahu o úplné zapojení jedince s handicapem, jeho začlenění či splynutí do společnosti¹.*

Integrace dle Švarcové:

- *je postoj společnosti k handicapovaným občanům, který je neodmítá, nesegreguje, ale naopak se snaží vytvářet optimální podmínky pro jejich začlenění do „hlavního proudu“ společenského života².*

---

¹ Fišer, S., Škoda, J.: *Speciální pedagogika*. Praha: Triton, 2008. str. 23 – 24.

² Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha, Portál: 2006. str.14.

Rozděluje tři procesy přizpůsobení v rámci integrace:

a) asimilace

- jedinec s handicapem se vypořádává s pravidly chování většinové společnosti, tyto pravidla převezme, tak dalece jak toho bude schopen,

b) akomodace

- je přizpůsobení se pravidlům chování většiny, ale chybí nutnost, tlak na potlačování odlišností, jedinec s postižením si vytváří pozitivní sebeobraz,

c) adaptace

- rozumí se jí oboustranné přizpůsobení stran, cílem je vzájemné úsilí o přiblížení se.

Integrace patří k základním fenoménům rozvoje a utváření identity a kvality života jedince s postižením. Míra integrace je velmi podmiňována mírou rovnocennosti, samostatnosti a nezávislosti člověka s handicapem. Vnější znakem integrace jsou partnerské vztahy lidí se zdravotním postižením na různých úrovních a s nimi spjaté společensky uznávané schopnosti a aktivity jedinců s postižením³.

1.2 Inkluze

- pochází z latinského *inclusio* = zahrnutí
- postoj, hodnota

Základem pojetí spjatého s tímto termínem je poznání, že lidské společenství se skládá z více či méně odlišných jedinců, kteří společně vytvářejí různorodou jednotu, respektující individuální rozdíly a proměňující je v přínos celku. Inkluze usiluje o proměnu společnosti tak, aby v ní rozličnost byla považována za normální jev. K tomu, aby se právě tato rozličnost stala normálním jevem, však velmi přispívají právě integrační snahy naší společnosti⁴.

---

³ Pipeková, J.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006. str. 220.

⁴ Stará, M. Pletichová, B.: *Víme, co je integrace? I.* [online]. 2003, duben, 18. [cit. 11.10.2006]. Dostupné z <<http://www.rodina.cz/rubrika/postizeni>>.

Pojem inkluze se používá od roku 1994, kdy se konala konference. Vlády 95 zemí a 25 mezinárodních konferencí se shodly na podmínkách vzdělávání žáků se specifickými podmínkami. Inkluze se zde prosadila jako nový koncept vedoucí k integraci. Inkluze se zde chápe jako integrace všech žáků do běžné školy⁵.

Inkluzivní vzdělávání se začalo rozvíjet jako myšlenka rovnosti okrajových skupin, které byly tradičně vyloučené ze vzdělávání a ze společnosti. Tato koncepce oslavuje hodnotu jednotlivce pro jeho kvality, které přináší životu, lidskému soužití a nepokouší se klást podmínky na jeho přijetí do společnosti. Postižení jsou přijímáni a získávají si uznání za svůj přínos k jakékoliv lidské činnosti právě pro svoji odlišnost⁶.

1.3 Definice pojmu handicap

Slovo Handicap se objevuje již v roce 1827, pochází z prostředí dostihového sportu z anglického „hand in cap“ – ruka v klobouku. Mnohem později se začal používat tento pojem u lidí jako „zátěž“ nějakého onemocnění, tělesné vady, postižení. Hovoří se zde o znevýhodnění osob oproti jiným osobám a to bez vlastního zavinění.⁷

Definice handicap Světové zdravotnické organizace:

- nevýhoda, vyplývající pro daného jedince z jeho vady nebo postižení, která omezuje nebo znemožňuje, aby naplnil roli, která je pro tohoto jedince (s přihlédnutím k věku, pohlaví a sociálním a kulturním činitelům) normální.

Definice handicapu podle pedagogického slovníku:

- *znevýhodněný jedince v důsledku jeho postižení (tělesného, mentálního, smyslového) nebo příslušnosti k určité skupině (např. etnické minoritě). Zasahuje jak vzdělávací dráhu jedince s postižením, tak jeho sociální vztahy⁸. Míra handicapu závisí nejen na samotném postižení, ale i na podmínkách, které společnost k jeho vyrovnávání poskytuje.*

---

⁵ Pipeková, J.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006. str. 11.

⁶ Pipeková, J.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006.

⁷ Vágnerová, M.: *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 2001.

⁸ Průcha, J., Walterová, E., Mareš J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. str.

Definice podle slovníku cizích slov:

- *handicap ve vztahu k lidem s postižením je u nás stále používán špatně v rozporu s evropskými konvencemi. Handicap vzniká v situaci, kdy náročnost prostředí převyšuje fyzické či smyslové schopnosti jedince. Není tedy vrozenou či získanou vlastností, ale dočasným stavem způsobeným kombinací určitých specifických potřeb jednotlivce a nevhodně řešeným prostředím, které tyto požadavky nesplňuje⁹.*

Dále Světová zdravotnická organizace (WHO) ve své mezinárodní klasifikaci vad, postižení a znevýhodnění (1980) definuje následující pojmy:

Vada – Impairment

- jakákoliv ztráta nebo abnormálnost psychologickém, fyziologické nebo anatomické struktury nebo funkce.

Postižení – Disability

- jakékoliv omezení nebo ztráta (vyplývající z vady) schopnosti jednat a provádět činnosti způsobem nebo v mezích, které se pro lidskou bytost považují za normální.

Míra handicapu závisí nejen na samotném postižení, ale i na podmínkách, které společnost k jeho vyrovnávání poskytuje¹⁰. Handicap je předmětem především medicínských oborů, ale velký zájem vzbuzuje i psychologii.

V současné době se používají termíny jedinec s postižením, s handicapem nebo dítě se specifickými vzdělávacími potřebami.

Za jedince s postižením v pedagogickém smyslu jsou považováni všechny děti, mladí lidé, dospělí, kteří bývají v učení, v sociálním chování, v komunikaci, ale i v řeči tak omezeni, že jejich spoluúčast na životě ve společnosti je podstatně ztížena a proto požadují speciální péči¹¹.

---

⁹ <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/handicap>.

¹⁰ Průcha, J., Walterová, E., Mareš J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. str.

¹¹ Pipeková, J.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006. str. 98.

2 Mentální postižení

V této kapitole vysvětlím pojem mentální postižení, jeho charakteristiku a klasifikaci. Uživatelé našeho zařízení jsou jedinečné osobnosti s charakteristickými rysy, které se prohlubují s daným stupněm postižení. Ale u většiny z nich se mohou objevovat společné znaky. Pojmy jedinec s mentální retardací a jedinec s mentálním postižením jsou v této práci uváděny jako synonyma.

2.1 Charakteristika mentálního postižení

Definice mentální retardace dle Švarcové:

„Za mentálně postižené se považují takoví jedinci – děti, mládež i dospělí, u nichž dochází k zaostávání vývoje rozumových schopností, k odlišnému vývoji některých psychických vlastností a k poruchám v adaptačním chování¹².“

Dle Fišera:

„Mentální retardace je souhrnné označení vrozeného defektu rozumových schopností. Postižení je definováno jako neschopnost dosáhnout odpovídajícího stupně intelektového vývoje (méně než 70% normy), přestože byl takový jedinec přijatelným způsobem výchovně stimulován¹³.“

Definice Pedagogický slovník¹⁴:

„Mentální retardace, mentální postižení je charakterizována jako trvalé snížení rozumových schopností, jejichž příčinou je organické poškození mozku. U jedinců mentálně retardovaných dochází k zaostávání vývoje rozumových schopností, k odlišnému vývoji některých psychických vlastností a k poruchám v adaptačním chování“.

---

¹² Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2006. str. 18.

¹³ Fišer, S., Škoda, J.: *Speciální pedagogika*. Praha: Triton, 2008. str. 91.

¹⁴ Průcha, J., Walterová, E., Mareš J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. str.

Na základě dohody představitelů mezinárodních organizací pro pomoc osobám s mentálním postižením a s organizací Inclusivon International je doporučeno používat termín člověk s mentální retardací, jedinec s mentálním postižením nebo lidé s mentálním postižením. Tímto termínem by měla být vyjádřena skutečnost, že tato retardace je jedním z mnoha osobnostních rysů člověka.

Hlavní znaky mentální retardace:

- obtížnější adaptace na běžné životní podmínky, která je důsledkem nižší úrovně rozumových schopností
- defekt je vrozený
- postižení je trvalý a neměnný stav

Definice bývají vyčerpávající, ale každý si může tyto charakteristiky vyložit po svém. Uživatelé v Klatovech trpí různými stupni postižení. Všichni jsou svým způsobem stejní, ale zároveň je každý jiný. Existuje mnoho faktorů, které mohou ovlivnit vývoj schopností, dovedností těchto lidí. Například výchova jedinců, sociální prostředí, ve kterém žijí, přístup pracovníků v zařízeních do kterých lidé s handicapem docházejí, rehabilitace. Je nutno přihlížet také k měnícím se sociálně-ekonomickým podmínkám péče o osoby s mentálním postižením, k sociálním postojům a míře humanizace společnosti. V dnešním světě také hraje velkou roli úroveň speciálního školství, které významně působí v procesu začleňování každého člověka s mentálním handicapem do společnosti¹⁵.

2.2 Příčiny mentální retardace

Výzkum příčin mentálního postižení jde stále kupředu. Lékaři v některých případech včas a s naprostou jistotou dokáží zjistit a stanovit, zda bude dítě v pořádku či nikoliv. Bohužel zbývá pořád celá řada případů, kdy i největší opatrnost v době těhotenství, největší vymoženosti lékařské techniky, ani nejlepší péče při porodu i bezprostředně po něm, nedokáží ovlivnit sílu přírody a narodí se dítě s postižením.

---

¹⁵ Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2006. str. 61 – 63.

Nejčastějšími otázkami při zjištění mentálního postižení u dítěte jsou bezesporu: Co to zavinilo? Jaká je příčina? Kdo je viníkem? Rodiče žádají od lékařů vysvětlení, které má být jasné a jednoznačné. Žádný viník, ale ani jednoznačná příčina častokrát neexistují. K mentálnímu postižení vede celá řada různých příčin, které se vzájemně podmiňují, prolínají a spolupůsobí.

Každá žena, která se chce stát matkou, by se měla seznámit s rizikovými faktory. S některými z nich ženy přichází do styku během těhotenství a velice často s nimi zachází s velkou lhostejností nebo s neznalostí. Při dobré informovanosti se dá lehce rizikovým faktorům zabránit nebo se jim zcela vyhnout. Dá se tak zmenšit pravděpodobnost, že se narodí dítě s mentálním postižením.

Z pravidla se dají příčiny rozdělit na dvě hlavní hlediska¹⁶. První hledisko dědičnosti tzv. **endogenní, vnitřní příčiny**. A hledisko druhé podněcující vlivy prostředí a výchovy na vývoj člověka tzv. **exogenní, vnější příčiny**.

Vnitřní příčiny

- jsou již zakódovány v systémech pohlavních buněk, jejichž spojením vzniká nový jedinec. Jsou to příčiny genetické.

Vnější činitele

- působí od početí, v průběhu těhotenství a porodu, poporodního období i v ranném dětství. Vnější faktory mohou, ale nemusí být příčinou poškození plodu nebo dítěte.

Exogenní faktory se také mohou dále dělit na:

- **prenatální** – působící od početí až do narození jedince
- **perinatální** – faktory působící těsně před, během, a těsně po porodu
- **postnatální** – faktory působící po narození

---

¹⁶ Švarcová, I. *Mentální retardace*. Praha. Portál 2006, str. 61 – 63.

Rizikové faktory se všeobecně dají shrnout do čtyř skupin¹⁷:

1. všeobecná anamnéza - věk matky, její somatotyp, výška a hmotnost, léčená sterilita, chronická onemocnění
2. průběh předešlých těhotenství - počet těhotenství, umělé ukončení těhotenství, opakované spontánní potraty, předčasné porody
3. nynější těhotenství - těhotenství při cukrovce a srdečních vadách, infekce a jiné choroby matky, léky za těhotenství, nesprávná výživa matky, anémie, krvácení, krátký časový odstup od předcházejícího těhotenství, mnohočetné těhotenství
4. faktory společenské- nepříznivé ekonomické podmínky, svobodná matka, způsob zaměstnání, nízké vzdělání, kouření, požívání alkoholu, drog, vliv špatného rodinného prostředí, psychický stres

Nejčastější příčiny, které jsou uváděny:

- následky infekcí a intoxikací – toxoplasmóza, zarděnky, zánět mozku
- následky úrazů nebo fyzikálních vlivů – mechanické poškození mozku při porodu nebo postnatální poranění mozku nebo hypoxie
- poruchy výměny látek, růstu, výživy
- makroskopické léze mozku
- nemoci a stavy způsobené jinými a nespecifickými prenatalními vlivy
- anomálie chromozomů, porucha ve struktuře nebo funkci genetického aparátu – Downův syndrom
- nezralost
- vážné duševní poruchy
- psychosociální deprivace
- jiné a nespecifické etiologie

---

¹⁷ MACHOVÁ, J. *Biologie člověka pro učitele*. Praha: Karolinum, 2002. str. 83.

Výzkum těchto příčin mentálního postižení není zdaleka ukončen. Jeden z nejvýznamnějších autorů prací o mentální retardaci K. Matulay uvedl, že všechny dosud předpokládané a známé příčiny vyvolávají necelou čtvrtinu těchto poruch. Až 80% případů mentálního postižení převážně v pásmu lehké mentální retardace má neznámý, či neurčený původ.

Cestou do slepé uličky pro rodiče dítěte s mentálním postižením může být usilovné a neutuchající hledání příčin tohoto postižení. A to i v případě, kdy na tuto otázku medicína odpověď nezná. Rodina hledá viníka i tam kde, viník dost často není. Tímto přístupem může trpět celá rodina a hlavně dítě s postižením. Nejdůležitější a asi i jedinou cestou k řešení této těžké životní situace, kdy se do rodiny narodí dítě s mentálním postižením je aktivizace všech sil, převzetí a spravedlivé rozdělení odpovědnosti ve společné péči o ně, bez ohledu na příčiny.

3 Klasifikace mentální retardace¹⁸

Velmi důležitým kritériem při diagnóze mentálního postižení je kvantita úbytku rozumových schopností. Určuje se nejčastěji srovnáváním úrovně schopností jedince s postižením s normou majoritní společnosti. Toto srovnávání se děje za pomoci psychologické diagnostiky inteligence.

Nejznámějším a také nejvíce používaným vyjádřením této úrovně je inteligenční kvocient, zavedený Spearmanem a Sternem (1904). Tento kvocient vyjadřuje vztah mezi dosaženým výkonem v úlohách odpovídajících určitému vývojovému stupni a mezi chronologickým věkem tohoto jedince.

Při klasifikaci mentální retardace se v současné době používá 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, která byla zpracována Světovou zdravotnickou organizací v Ženevě, vstoupila v platnost v roce 1992. Podle této klasifikace můžeme rozdělit mentální retardaci do následujících kategorií (MKN-10).

3.1 Lehká mentální retardace IQ 50-69, F 70

Lehká mentální retardace, dříve nazývána debilita (tyto termíny se již nepoužívají). Jedinci s lehkým mentálním postižením většinou umí používat řeč v každodenním životě, dokáží udržet konverzaci. Konverzaci a mluvu si zpravidla osvojují opožděně. Většina těchto jedinců může, dosáhnou určité nezávislosti na okolí. Hlavně v oblasti osobní péče jako např. jídlo, hygiena, oblékání, praktické domácí dovednosti. Časté potíže vznikají při čtení a psaní. Zvládají výuku v praktické škole. Nejsou schopni uvažovat abstraktně. Většinu osob lze manuálně zaměstnat. Potřebují pouze podporu a dohled. Jedinci se obtížně přizpůsobují kulturním tradicím, normám. Nejsou schopni se vyrovnat s požadavky manželství a výchovy dětí. Lidé s lehkou mentální retardací tvoří asi 80% všech osob s mentálním postižením.

---

¹⁸ Čadilová, V., Jůn, H., Thorová, K., a kol.: *Agrese u lidí s mentálním retardací a autismem*. Praha: Portál, 2007. str. 26 – 28.

3.2 Středně těžká mentální retardace IQ 35-49, F 71

Středně těžká mentální retardace dříve byla nazývána imbecilita. U jedinců s tímto postižením je velice opožděn rozvoj chápání a užívání řeči. Podobně je omezena schopnost starat se sám o sebe. Někteří si osvojí základní vědomosti a schopnosti, také psaní, čtení a počty. Lidé se středě těžkou mentální retardací také mohou samostatně vykonávat jednoduchou manuální práci, ale úkoly musí být jasně strukturované. Důležitý je také odborný dohled. Zpravidla jsou zcela mobilní. Dokáží si osvojit běžné návyky a jednoduché dovednosti v oblasti sebe obsluhy. Výrazně se podílí na jednoduchých sociálních aktivitách, komunikaci s druhými a na navazování kontaktů.

U těchto jedinců se velice často objevuje rozdílnost v povahových vlastnostech. Úroveň řeči je také velice variabilní a individuální.

3.3 Těžká mentální retardace IQ 20-34, F 72

Těžká mentální retardace byla dříve nazývána idiocie. Tato kategorie je velmi podobná té předchozí. Ale schopnosti a dovednosti jsou ještě na nižší úrovni. Většina jedinců trpí velkou poruchou motoriky. Výchova a vzdělání takto postižených osob jsou značně omezené. Velmi důležitým faktorem je včasná systematická, dostatečná, rehabilitační, výchovná a vzdělávací péče na odborné úrovni. Péče přispívá k rozvoji motoriky, rozumových a komunikačních dovedností. Tito jedinci v dospělosti chápou jen základní souvislosti a vztahy. Velké omezení bývá v oblasti řeči. Jsou velice závislí na péči druhých lidí.

3.4 Hluboká mentální retardace IQ je nižší než 20, F 73

Hluboká mentální retardace byla dříve také nazývána idiocie. Tito jedinci jsou těžce omezeni porozumět požadavkům či instrukcím z okolí. Také mají problém těmto požadavkům vyhovět. Většina osob jsou imobilní. Schopnost pečovat sám o sebe je velmi nepatrná nebo vůbec žádná. Vyžadují nepřetržitou pomoc a dohled. Jsou zcela závislí na péči druhých lidí. Ve většině případů jde o kombinované postižení. Poznávací schopnosti se téměř nerozvíjejí. Jedinci jsou schopni reagovat na libost a nelibost nebo na známé či neznámé podněty.

3.5 Jiná mentální retardace F 78

Kategorie jiná mentální retardace se používá tehdy, když stanovení stupně intelektové retardace za pomoci obvyklých metod je nesnadné nebo zcela nemožné pro přidružené senzomotrické nebo somatické poškození například u nevidomých, u neslyšících, u jedinců s těžkými poruchami chování, u osob s autismem či u osob těžce tělesně postižených.

3.6 Nespecifikovaná mentální retardace F79

Kategorie se užívá v případě, kdy mentální retardace je prokázána, ale není dostatek informací, aby bylo možné jedince zařadit do jedné z kategorií F70-F 73.

3.6.1 Autismus

I přesto, že v Klatovech využívají sociální službu hlavně uživatelé s mentálním postižením, objevují se zde i lidé s autistickými rysy. Pojem autismus je proto nutno definovat.

U autistického syndromu jsou postiženy oblasti zejména sociálních vztahů, komunikace a chování, žijí ve svém vlastním světě. Autismus je podle Mezinárodní klasifikace nemocí zařazován mezi pervazivní (pronikající, prostupující) vývojové poruchy.

Symptomy, které jsou pro autismus charakteristické¹⁹:

- neschopnost vzájemné společenské interakce
- neschopnost komunikace
- omezený, stereotypní a opakující se repertoár zájmů
- vyžadují svůj řád a rituály
- často chybí oční kontakt
- nesnesou dotek

---

¹⁹ Čadilová, V., Jůn, H., K., Thorová, K., a kol.: *Agrese u lidí s mentální retardací a autismem*. Praha, Portál: 2007. str. 14 – 17.

Autismus není druhem mentální retardace, ale je s ní v některých případech velice úzce spojen. Vyčerpávající definice pro autismus dosud v naší literatuře neexistuje, proto se tato vývojová vada velmi často charakterizuje jako výčet svých klinických projevů.

Naše největší odbornice na problematiku autismu R. Nesnídalová ve své knize *Extrémní osamělost* napsala: „*Na autistech si můžeme uvědomit, co je vnitřní neschopnost vrůst do trvalých a vědomých lidských vztahů. Jejich vnitřní svět je podivný, nelidský, osamělý, prázdný. Jsou jiní než ostatní, ne proto, že by se jim nedostávalo péče a lásky, ale proto, že ji nedovedou přijmout, využít, zpracovat a vytvořit v sobě stejné lidské hodnoty*²⁰.“ Jedná se o celé spektrum poruch mentálního vývoje člověka. Jde o poruchu vrozenou. Příčina zatím není známa.

---

²⁰ Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2006. str. 28.

4 Integrace a společnost

V dnešní době se snad každý z nás setkal s člověkem s mentálním nebo jiným postižením. Dnes už tito lidé nejsou zavíráni do ústavů, nejsou vytlačováni na okraj společnosti, nejsou shazováni ze skal jako ve staré Spartě. Jsou neodmyslitelnou součástí našeho světa. Vznikají stále nová zařízení. I v regionech, kde na začátku bylo úsilí rodičů postižených dětí, vznikli nejrůznější denní či týdenní zařízení. Ale jde o integraci v tom pravém slova smyslu?

Od počátku lidské společnosti zde byli jedinci, kteří se odlišovali od ostatních členů například vzhledem, smyslovými nebo tělesnými vadami a duševními chorobami. Jedinci i celá společnost se vždy museli vyrovnávat s takto odlišnými členy. Tento vztah se však v průběhu dějin měnil v závislosti na vývoji společnosti. Abychom mohli pochopit, to jak se vytvářel postoj té které společnosti k členům s postižením, je nutné vzít v úvahu obecné vlastnosti psychiky člověka a jeho vztah k ostatním lidem. Osobnost jedince se také utváří díky vlivu ostatních členů sociální skupiny.

Každá společnost si utváří svou kulturu a svoje hodnoty. Kultura společnosti určuje, co je žádoucí či nežádoucí. Je zřejmé, že v průběhu historie a v závislosti na vzniku kultury se hodnoty liší. Co je přijatelné v jedné kultuře, může být v jiné kultuře nepřijatelné.

Pro vztah k lidem s postižením je podstatný vývoj lidské společnosti jako celku směrem k toleranci a schopnosti akceptovat odlišnost, respektování individuality. Tento vztah je výrazem vnitřní kvality člověka i celé společnosti. Pokud společnost včetně jejích jednotlivých členů bude schopna překročit konvence a stereotypy, pak člověk s postižením bude moci být chápán jako jedinec se svými specifickými kvalitami. Předsudky, stereotypní vnímání druhého je možné překonat působením na společnost a její členy především rozbitím bariér, umožnění kontaktů a vzájemného poznávání²¹.

V prvobytně pospolné společnosti neexistovala žádná péče o jedince, kteří se lišili od ostatních. První pomoc poskytovaly kněží v chrámech. Pokud lidé s postižením neakceptovali pomoc, byli z tohoto prostředí vyhnáni a to pro ně znamenalo jistou smrt.

---

²¹ Vágnerová, M.: *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 2001.

Ve středověku se lidé s mentální retardací uchýlovali do klášterů. Na počátku 19. století dochází ke specializaci ústavních zařízení.

V dnešní společnosti ústavní péče přichází ve chvíli, kdy rodina nezvládá péči o člověka s postižením. Ústavní prostředí zasahuje do života každého klienta. Právě v souvislosti s ústavní péčí se hovoří o integraci. Integrace zde znamená překonávání nepřírozeného oddělování lidí s mentálním postižením od světa nepostižených lidí. Jde o program začleňování jedince mezi zdravou populaci.²²

Současná sociální práce se zaměřuje na pomoc rodinám s mentálně retardovaným jedincem. Cílem této sociální práce je, aby každá osoba s mentálním postižením mohla vyrůstat v rodinném prostředí. Normalizace v kontextu našeho sociálního a historického vývoje vyjadřuje skutečnost, že člověk s mentálním postižením má žít normální život. To znamená, aby člověk s postižením žil v rodině a ne v zařízení. Žít normálním životem také obsahuje mít své zájmy a záliby, mít svoje soukromí, připravovat se na profesní uplatnění. V dospělosti mít své zaměstnání. Mít své vlastní přátele, moci projevit svůj názor, ale i nespokojenost se způsobem života²³.

I na lidi s mentálním postižením se vztahují veškerá lidská práva. Každý sociální systém by měl respektovat lidskou svobodu, lidskou důstojnost a lidská práva jedince s mentální retardací stejně jako každého občana naší společnosti. V šedesátých letech byla ustanovena Evropská liga společností mentálně handicapovaných, jejímž cílem je hájit zájmy mentálně handicapovaných bez ohledu na národnost, rasu či přesvědčení. V prosinci 1971 byla Valným shromážděním OSN Deklarace práv mentálně postižených osob. Na děti i mládež s mentální retardací se také nyní vztahuje Úmluva o právech dítěte, která u nás vstoupila v platnost v únoru 1991. Z hlediska jedinců s postižením je velmi důležitý Zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.²⁴

Dnes u většiny lidí stále převládá názor, že lidé s postižením by měli být mezi „svými“, že jejich uplatnění v běžném životě a společnosti není možné a ani příliš vhodné. „Zdravá“ společnost by si měla uvědomit, že to jsou lidé jako všichni ostatní.

---

²² Pipeková, J.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 2006.

²³ Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2006.

²⁴ Švarcová, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2006.

5 Význam volného času a volnočasových aktivit pro lidi s mentálním postižením

Volný čas je součástí lidského života. Je to čas mimo pracovní – návštěva školy anebo pracovní činnost a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyziologické potřeby člověka jako spánek, jídlo, osobní hygienu, ale i chod rodiny, péči o děti, dojíždění do práce. Volný čas je dobou, kdy po splnění všech svých povinností má jedinec prostor pro činnosti seburčující a sebevytvářející²⁵.

Volný čas můžeme rozdělit na tyto oblasti:

- odpočinek a zábava
- rozvoj zájmové sféry
- zlepšování kvalifikace
- účast na veřejném životě

Také se používá pojem čas polovolný, sem řadíme činnosti, které jsou na hranici povinného a vázaného, tedy aktivity které přináší radost a současně praktický užitek jako například kutilství, zahrádkaření. Vliv volnočasových aktivit proniká mezi všechny příslušníky společnosti. Stále více jsou východiskem všestranného rozvoje osobnosti a formování osobních vztahů.

Ke zdravému způsobu života bezesporu patří vhodné využití volného času. Jako každé dítě tak i dospělý potřebuje prostor na hru a odpočinek. Lidé mají své zájmy koníčky a záliby, kterými tráví svůj volný čas. U lidí s postižením to není jiné. Dospělý člověk nebo dítě s mentálním postižením či autismem tráví volné chvíle činnostmi, které se nám mohou zdát nesmyslné, ale pro ně mají velký význam.

Zdraví lidé si svůj čas plánují sami. U lidí s autistickými rysy je potřeba volný čas jasně a srozumitelně naplánovat jako jakoukoli jinou činnost. Zaměstnanec zařízení nebo osoba, která se o člověka s autistickými rysy stará, musí přihlídnout k jeho aktuálnímu stavu. Platí, že společné činnosti a události jako různé oslavy, soutěže a kolektivní hry jsou

---

²⁵ Hájek B., Hofbauer B., Pávková J.: *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha, Portál: 2008. str. 10 – 11.

pro autistu velice stresovou záležitostí, pokud není dokonale naplánovaná a včas podaná uživateli.

Na rozdíl od jedince s mentálním postižením, který se na oslavu narozenin těší již několik dní dopředu. Rozbalování dárku s přítomností jeho kamarádů a rodiny je pro něj úžasným a šťastným zážitkem²⁶.

Už bylo naznačeno, že volný čas může být strukturovaný nebo nestrukturovaný. Tyto typy se většinou využívají v zařízeních. Strukturovaný volný čas plánují zaměstnanci, kteří s uživateli pracují a dobře je znají. Uživatel si většinou dokáže sám vybrat, co ho baví a jak bude trávit volný čas. Ne vždy tomu tak je, v této chvíli musí pomoci zaměstnanec. Volný čas je součástí režimu dne, za pomoci vizualizace je jasně stanovena doba, kdy se uživatel může věnovat určité zálibě (na základě výběru) a také je jasně daný konec této činnosti.

Nestrukturovaný volný čas je sice také stanoven zaměstnanci, ale uživatelé si mohou vybrat jakoukoli zálibu či činnost sami bez zásahu zaměstnance. Například odpočinek, poslech hudby nebo jen tak bloumání po místnosti. Zaměstnanec rozhodnutí uživatele musí respektovat, pokud samozřejmě činností neohrožuje sebe nebo ostatní uživatele²⁷.

Velkým pomocníkem při volnočasových aktivitách je pohyb a pohybová aktivita. U lidí s mentálním handicapem pozitivně ovlivňuje tělesný rozvoj, posiluje zdraví, ale i fyzickou a psychickou kondici jedinců. Všestranné působení pohybové činnosti souvisí i s výchovou řeči, ale také záměrně působí na rozvoj psychických funkcí, pozornosti, paměti a fantazie jedinců s mentálním postižením. S rozumovou výchovou jde ruku v ruce výchova a rozvoj smyslů. Díky pravidelnému cvičení, pěstování kázně, rozvíjení pohybových vlastností jako je obratnost, síla, rychlost také formujeme charakter osobnosti²⁸.

Trávení volného času je velmi důležité. V první řadě si uživatelé odpočinou například od pracovní činnosti, ale také dostanou svůj vlastní prostor pro rozvíjení vlastních zálib a koníčků a mohou se věnovat činnostem, na které nezbyvá jindy čas. Nesmíme také opomenout, že různými činnostmi se rozvíjí například představivost, jemná i hrubá

---

²⁶ Čadilová, V., Jůn, H., K., Thorová, K., a kol.: *Agrese u lidí s mentální retardací a autismem*. Praha, Portál: 2007. str. 82.

²⁷ Čadilová, V., Jůn, H., K., Thorová, K., a kol.: *Agrese u lidí s mentální retardací a autismem*. Praha, Portál: 2007. str. 83 – 84.

²⁸ Kvapilík, J.: *Zdravý způsob života mentálně postižených*. Praha, Avicenum: 1990. str. 91 – 92.

motorika. Při společenských a kolektivních hrách nechybí vzájemná, komunikace, tolerance a respekt druhých. Rozvíjí se kamarádství a vzájemné vztahy.

Dnes je hodně využíván při volnočasových aktivitách obor arteterapie. Arteterapii lze definovat spojením dvou různojazyčných slov – latinského „arts“ – umění a řeckého „therapeia“, léčba. tzn. léčba uměním²⁹. Součástí této terapie mohou být různé volnočasové aktivity, odpočinek, relaxace, různé výtvarné a grafické techniky, keramika, ale také muzikoterapie, dramaterapie, terapie tancem a pohybem.

S volnočasovými aktivitami ve městech pomáhají například Sdružení pro pomoc mentálně postiženým (dále jen SPMP). Jsou to organizace, které sdružují rodiče a přátele jedinců s mentálním postižením. Sdružení se soustřeďuje na organizování různých kulturních, sportovních, zájmových a rekreačních aktivit. V neposlední řadě také pořádá akce, kdy se mohou jedinci s postižením setkat, zacvičit si, zatančit nebo jen tak popovídat si se svými zdravými vrstevníky³⁰.

Do volnočasových aktivit mohou být zařazeny různé sociální dovednosti a kulturní zážitky. Jako jsou návštěvy čajovny, cukrárny, kina, divadla a výstav, pořádání výletů, sportovních soutěží. Kulturní zážitky nejen, že zpestří program a stereotypní denní režim, ale uživatelé se mohou seznámit s jiným prostředím, naučí se jak se chovat ve společnosti, poznají nové lidi a mohou získat i nové kamarády a v neposlední řadě i nové zážitky a zkušenosti.

---

²⁹ Odborný časopis: *Sociální služby*. Ročník XII. Říjen 2010. str. 30.

³⁰ Kvapilík J.: *Zdravý způsob mentálně postižených*. Praha: Avicenum 1990. str.88.

6 Cíl výzkumu

Cílem praktické části je zjistit, jak ovlivňuje studenty kontakt a práce s mentálně postiženými jedinci.

Toto vymezení jsem dále rozčlenila na následující dílčí cíle, které byly směrodatné pro sestavení dotazníku.

Dílčí cíle:

1. Informovanost studentů o základních pojmech, které se týkají problematiky mentálního postižení a integrace
2. Zjistit důvody, které mladé lidi vedou k dobrovolnické činnosti
3. Vliv na formování osobnosti studenta viz. Podrobněji v příslušné části výzkumu
4. Zjištění hierarchie hodnot u zkoumaného vzorku
5. Názor studentů na vliv majoritní společnosti na lidi s postižením

7 Charakteristika výzkumného terénu

V bakalářské práci se zaměřuji na zařízení v Klatovech - Denní stacionář a Domov pro osoby se zdravotním postižením. Vše je zaštitováno organizací Diakonie Českobratrské církve evangelické. Diakonie ČCE je křesťanská nezisková organizace, která vychází ze společných principů v oblasti pomoci. Je obohacena o křesťanský přístup k lidem s určitým handicapem. Posláním této organizace je služba a pomoc lidem, kteří se dostávají do složité životní situace a je způsobena zdravotním, či sociálním znevýhodněním. Základní motivací této služby je křesťanská víra v Boha.

Dalším cílem Diakonie ČCE je být moderní, efektivní a trvale udržitelnou neziskovou organizací, která poskytuje sociální a pedagogické služby svým klientům. Snaží se co nejkvalitněji poskytovat podporu a doprovázení lidem se specifickými potřebami v oblasti vzdělávání, práce, využívání volného času, osobní péče (asistenční služba), v kontaktu s institucemi a při uplatňování svých práv.

7.1 Diakonie ČCE - středisko Radost v Merklíně³¹

Diakonie ČCE - středisko Radost v Merklíně (dále jen středisko) je neziskové církevní zařízení, které zaštiťuje Diakonie ČCE. Toto středisko vzniklo 1. května 1992. Postupně zde byly otvírány nové služby. V roce 1993 denní stacionář, o rok později škola pro žáky se zdravotním postižením. 1995 byla otevřena dílna, centrum pro pracovní aktivity dospělých uživatelů. Na začátku roku 1996 otevřen Domov Radost. V průběhu let docházelo k rekonstrukcím objektů. V roce 2000 byl zahájen provoz služeb v Klatovech. O několik let později (2004) vznikl i Denní stacionář Klíček v Sušici. V roce 2008 byl otevřen Domov pro zdravotně postižené v Klatovech³².

Posláním střediska je poskytovat podporu, doprovázení a pomoc lidem s postižením a seniorů, tak aby mohli vést plnohodnotný život.

---

³¹ Organizační řád střediska, vydaný ředitelkou střediska 18. 10. 2010.

³² Výroční zpráva Střediska Radost v Merklíně 2008, 2009.

7.1.1 Domov pro osoby se zdravotním postižením Klatovy³³

Služba je určena lidem, jejichž schopnosti jsou sníženy v oblastech osobní péče, péče o domácnost a pro ty, kteří v této situaci nechtějí nebo nemohou žít ve vlastním domácím prostředí.

Domov pro osoby se zdravotním postižením vznikl v roce 2008. Sídlí v budově bývalého Dominikánského kláštera, který byl nově zrekonstruován právě pro sociální služby. Součástí této budovy je další sociální služba denní stacionář.

Cílovou skupinou jsou osoby s mentálním, kombinovaným nebo jiným zdravotním postižením ve věku 19 – 50 let. Cílem této služby je zapojení všech členů do činnosti kolem chodu domácnosti – dle jejich schopností a zajistit přirozený rytmus domova. Podporovat uživatele ve využívání běžně dostupných veřejných služeb, udržování kontaktů s rodinou nebo přáteli.

Důležitá je komunikace s uživateli služby, integrace uživatelů do běžného života, nácvik dovedností a činností. Někteří uživatelé navštěvují pracovní skupinu v denním stacionáři. Ta plní funkci nácviku pracovních návyků. Uživatelé se učí, aby den měl určitý režim a rytmus.

Činnosti v Domově:

- úklid prostor - společných i individuálně na pokojích, pomoc v domácnosti
- komunikace s uživateli služby, kontakt s rodinou, integrace
- procházky, výlety, kultura – kino, čajovna, cukrárna, podpora k osamostatnění se

7.1.2 Denní stacionář Klatovy³⁴

Denní stacionář je k dispozici uživatelům v pracovní dny. Cílovou skupinou jsou osoby s mentálním, kombinovaným a jiným zdravotním postižením od 16 let. Stacionář v Klatovech vznikl již v roce 2000. Od května 2008 sídlí v přízemí budovy bývalého Dominikánského kláštera.

---

³³ Organizační řád střediska, vydaný ředitelkou střediska 18. 10. 2010.

³⁴ Organizační řád střediska, vydaný ředitelkou střediska 18. 10. 2010.

Cílem služby je především dosáhnout u uživatelů co největší samostatnosti, zachovat nebo zlepšit jejich dosavadní schopnosti a dovednosti, poskytovat podporu ve využívání veřejně dostupných služeb, udržovat komunikaci s rodinou, přáteli a vrstevníky. Uživatelé získávají pracovní a sociální návyky, den má svůj řád a režim. Uživatelé si osvojují svá práva a povinnosti.

Doménou stacionáře je výroba keramických výrobků. Výrobky uživatelé vyrábí dle svých možností. Součástí denního stacionáře je také pracovní skupina, která dříve byla chráněnou dílnou. Ve stacionáři je stanoven určitý řád, rozvrh týdne. Pracovníci se snaží, aby program pro uživatele byl něčím zajímavý a kreativní. Činnosti jsou proloženy návštěvami studentů, kamarádů. Nechybí ani canisterapie, plavání, fyzioterapie.

Činnosti:

- ruční práce – vyšívaní, navlékání korálků, keramika, práce s výtvarnými technikami a styly, podpora k větší samostatnosti
- opakování znalostí a dovedností, učení se novým dovednostem, dle možností uživatelů
- komunikace s uživateli služby, kontakt s rodinou, integrace
- procházky, výlety, návštěvy muzea a výstav, kultura – kino, čajovna, cukrárna
- práce na PC

8 Popis výzkumné metody

V praktické části jsem použila nástroj sběru dat dotazník (Příloha č. I). Tuto metodu jsem si vybrala pro následující výhody.

Dotazník může obsahovat mnoho otázek, ale neměl by být příliš obsáhlý. Otázky by měly být jednoduché a stručné. Hlavní výhodou dotazníku je, že za krátkou dobu lze získat velký počet informací. Za další výhodu metody je považována anonymita. Respondenti nevyplňují jméno, ale jen věk a pohlaví. Dotazník se vždy používá v písemné formě.

Za nevýhody metody dotazníku jsou považovány hlavně malá návratnost v případě, kdy dotazníky nerozdává sám zadavatel. Dále pak uzavřené otázky, ve kterých se respondenti neztotožňují s nabídnutými odpověďmi, ale i přesto musí vybrat jednu z možností³⁵.

Dotazník, který je součástí mé práce obsahuje 23 otázek (Příloha č. 1). Otázky byly formulovány v souladu s dílčími cíly a na základě odborné literatury. Základní okruhy otázek můžeme shrnout do oblastí:

- identifikační
- informovanost studentů o problematice
- motivace dobrovolníků
- formování osobnosti žáků
- hierarchie hodnot zkoumaného vzorku
- názor studentů na vliv majoritní společnosti na lidi s postižením

V dotazníku jsou použity otázky uzavřené, kde studenti označí vždy jednu z uvedených možností. V otázkách otevřených žáci vyjadřují svůj názor vlastními slovy. Otevřené otázky jsou složitější při zpracovávání výsledků. Proto při vyhodnocování jsou stanoveny kategorie, které korelují s odpověďmi studentů.

Větší část dotazníků, 20 ks, jsem respondentům rozdávala sama na akci, kdy jsme společně s uživateli navštívili čajovnu. Dotazníky studenti ihned vyplnili a vrátili zpět.

---

³⁵ŘEZANKOVÁ, H.: *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing, 2007. str. 25 – 28.

O vyplnění ostatních 15ti dotazníků jsem požádala prostřednictvím vychovatelky v Domově mládeže SŠZP, která zároveň vyučuje řadu předmětů právě na této škole. Protože paní Toušová má s žáky velice hezký vztah, podařilo se jí získat všechny dotazníky zpět. Z těchto důvodů byla návratnost dotazníků 100%.

9 Charakteristika výzkumného vzorku

Výběr respondentů byl cílený. Respondenti mého výzkumu jsou pouze ti studenti, kteří pravidelně navštěvují službu denní stacionář v Klatovech.

Výzkumný vzorek tvořilo celkem 35 studentů. Nejdříve jsem žáky rozdělila podle pohlaví na muže a ženy (Tabulka č. 1 a Graf č. 1).

Tito mladí jsou ve věku od 15 let do 22 let (Tabulka č. 2) studující střední školu nebo střední odborné učiliště, ale také dvouletá nástavbová studia v různých oborech (Tabulka č. 3). Většina žáků bydlí v Domově Mládeže střední zemědělské a potravinářské školy. Data byla získána z otázek č. 1, 2, 3, které byly uvedeny na začátku dotazníku.

Tabulka č. 1: Počet respondentů podle pohlaví.

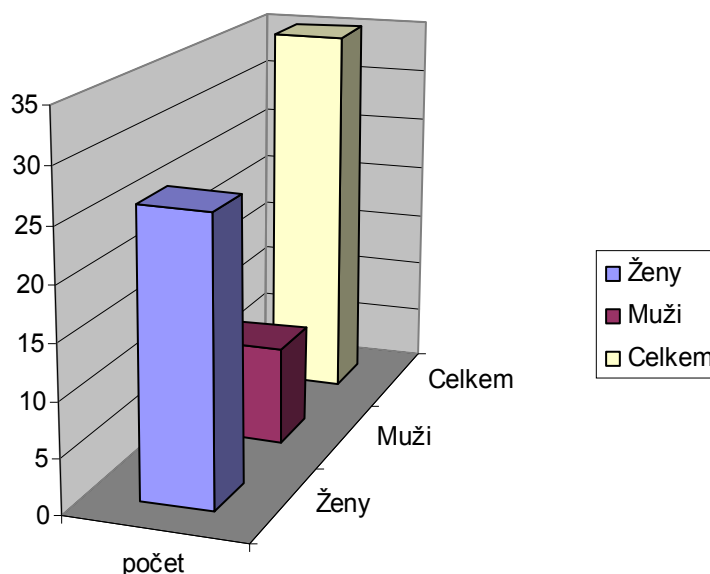
Pohlaví	počet	%
Ženy	26	74%
Muži	9	25%
Celkem	35	100%

Tabulka č. 2: Rozdělení respondentů podle věku.

Věk	Ženy	Muži
15 - 17 let	9	2
17 - 19 let	14	2
19 - 22 let	3	5

Graf č. 1. Počet respondentů

Tabulka č. 3 Jakou studujete školu?

Název školy	Ženy	Muži
Střední odborné učiliště	7	1
Gymnázium	2	0
Střední odborná škola	15	7
Dvouleté nástavbové studium	2	1

K této kapitole se vztahuje i čtvrtá otázka: „*Jak jste se dozvěděl/a o spolupráci studentů SŠZP a denního stacionáře v Klatovech?*“ Odpovědi studentů na tuto otázku považuji za zajímavou hlavně tím, že právě informace získané od zdroje, žáky vedlo k tomu, aby se do spolupráce s lidmi s postižením zapojili.

Největší počet a to 28 žáků, tj. 80% se o možnosti spolupráce s denním stacionářem dozvědělo od vychovatelky v domově mládeže, 6 žáků informace dostalo od svých kamarádů a 1 student spolupráci SŠZP a stacionáře objevil v tisku.

10 Interpretace výsledků

Jak již bylo uvedeno, otázky v dotazníku byly sestaveny na základě pěti dílčích cílů. Odpovědi studentů jsou zpracovány do komentářů, tabulek či grafů.

1. Informovanost studentů o základních pojmech, které se týkají problematiky mentálního postižení a integrace.

K prvnímu cíly se vztahují otázky číslo 5, 6 a 7. Předpokládám, že studenti znají správné odpovědi, protože se dlouhodobě setkávají s lidmi s postižením a diskutují o problematice s pracovníky z denního stacionáře. Všechny tři otázky jsou otevřené. Studenti odpovídali svými vlastními slovy. Odpovědi jsem shrnula do kategorií, které korelují s odpověďmi žáků.

U **otázky č. 5** „*Jaká je podle Vás příčina mentálního postižení?*“ jsem následně stanovila čtyři kategorie:

- úraz
- poškození plodu nastává nejčastěji při porodu
- špatné chování matky během těhotenství – užívání drog, alkoholu, kouření
- vrozené deformace, genetika, dědičnost

Nejčastěji se objevovala odpověď špatné chování matky a to ve 12ti případech, tj. 34%. Druhou nejčastější odpovědí byla vybrána genetika, vrozená vada, dědičnost a to celkem u 10ti respondentů, tj. 29 % z celkového počtu odpovědí. Úraz napsalo 6 žáků, a že poškození plodu nastává nejčastěji při porodu, uvedlo 7 studentů, tzn. 20% žáků.

Odpovědi na **otázku č. 6** „*Co je podle Vás denní stacionář pro lidi s mentálním postižením?*“ jsem přiřadila k následujícím možnostem:

- denní stacionář je něco jako „škola nebo školka“
- stacionář je práce, zaměstnání pro lidi s postižením
- stacionář je místo, kde se lidé postižením setkávají se svými vrstevníky a také pracují

Pojmem „školka nebo škola“ denní stacionář označilo 6 studentů, tj. 17%. 2 žáci, napsali, že stacionář je práce, zaměstnání pro lidi s postižením.

Nejvýstižnější odpovědí byla věta, kterou napsala jedna ze studentek: „*Je to místo, kde se lidé s postižením setkávají se svými vrstevníky, učí se novým věcem a dovednostem, ale také pracují*“. Touto nebo velice podobnou větou odpovědělo 27 studentů, tj. 77% z celkového počtu odpovědí.

U **otázky č. 7** „*Definujte pojem začleňování jedinců s postižením do společnosti?*“, studenti odpovídali svými slovy, kategorie byly stanoveny následovně:

- nevím
- lidí s mentálním postižením chtějí žít jako my
- jde o pomoc lidem s postižením

Nejčastěji jsem se setkala s odpovědí nevím a to celkem 16krát, tj. 46 %. Druhou nejčastější možností a to v 15 případech, tj. 43% bylo, že lidé s mentálním postižením chtějí žít stejně jako my. Čtyři žáci, tj. 11% napsali, že jde o pomoc lidem s postižením.

2. Zjistit důvody, které mladé lidi vedou k dobrovolnické činnosti.

K tomuto bodu jsou přiřazeny otázky č. 8, 9, 10 a 11. Na odpovědi k těmto otázkám jsem se velice těšila, protože právě jejich důvody mne přivedly na téma práce.

Odpovědi na **otázku číslo 8**: „*Proč jste se do této spolupráce zapojil/a?*“ jsem seřadila do Tabulky č. 4. Otázka byla uzavřená a byly stanoveny čtyři možnosti, kde studenti označili vždy jen jednu z možností.

Tabulka č. 4 Proč jste se do této spolupráce zapojil/a?

Možnosti	Počet	%
a) ze zvědavosti	10	29%
b) zajímám se o svět lidí s postižením	17	49%
c) kvůli kamarádovi	8	22%
d) z nudy	0	0

V otázce č. 9: „Proč se setkáváte s lidmi s postižením?“ z celkového počtu odpovědělo 18 studentů, že docházejí do denního stacionáře kvůli lidem s postižením. Za druhou nejčastější odpověď byla označována možnost d) spolupráce mě naplňuje. Naopak ani jeden student ne zvolil možnost f) jsme více uvolňován z vyučování. Stejně tak dopadla možnost c) ze sympatií k vychovatelce. I tyto data jsem seřadila do Tabulky č. 5.

Tabulka č 5. Proč se setkáváte s lidmi s postižením?

Možnosti	Počet	%
a) z důvodu, že chci být s partou lidí, které mám rád	4	11%
b) dělám to pro lidi s postižením	18	51%
c) ze sympatií k vychovatelce	0	0
d) naplňuje mne to	12	34%
e) jsou mi sympatičtí lidé, kteří pracují s lidmi s postižením	1	3%
f) jsem více uvolňován z vyučování	0	0

V otázce číslo 10: „Co Vás na práci s lidmi s postižením nejvíce zaujalo?“ studenti odpovídali opět svými slovy. Odpovědi jsem tedy seřadila do kategorií, které jsem stanovila na základě odpovědí:

- mezi lidské vztahy
- radost ze života
- šikovnost a pracovitost

Celkem 13krát tj. 37%, se objevila možnost mezilidských vztahů, pod tento pojem jsou přiřazeny odpovědi například to, jak si uživatelé umí a chtějí navzájem pomáhat, dobrosrdečnost uživatelů. Nejvíce studentů téměř 43%, tj. 15 žáků, zaujala bezstarostnost uživatelů, jejich radost ze života a radost z maličkostí. Celkem sedm studentů nejvíce obdivuje šikovnost a pracovitost uživatelů denního stacionáře při každodenní činnosti.

Otázku č. 11: „Docházíte za uživateli denního stacionáře i mimo pořádané akce?“ jsem do této kategorie zařadila proto, že mne zajímalo, zda spolupráce studenty zaujala natolik, že s uživateli tráví více času ve volných chvílích i mimo aktivity pořádané školou SŠZP v Klatovech. Studenti pouze odpovídali Ano, Ne. Data jsem shrnula do Tabulky číslo 6.

Tabulka č. 6: Docházíte za uživateli denního stacionáře i mimo pořádané akce?

Možnost	Počet	%
ano	8	23%
ne	27	77%

3. Formování osobnosti studenta.

Tento dílčí cíl shledávám jako stěžejní v praktické části práce, vztahují se k němu otázky číslo 12, 13, 14, 15, 16, 17 a 18.

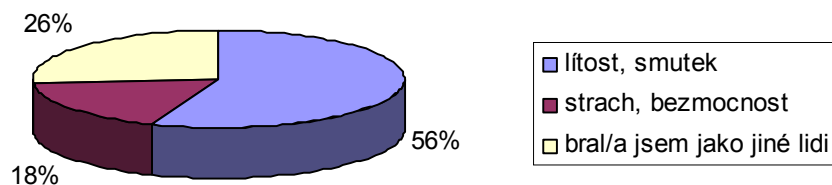
Otázka číslo 12: „Co tato spolupráce přinesla Vám?“ je otevřená a musela jsem stanovit kategorie 3 nejpočetnější kategorie:

- nové informace
- nové kamarády
- nové zkušenosti

Ve 13ti případech tj. 37% studenti získali nové informace. Nové kamarády získalo 7 studentů, tj. 20%. Třetí kategorie byla nazvána nové zkušenosti. Pod tento pojem řadím i odpovědi jako byly například – zlepšení komunikačních dovedností, zjištění, že jsou jiní, než jsem si myslel/a, cítím, že jsem více empatická/ý. Takto odpovídalo 15 žáků, tj. 43% z celkového počtu.

Na otázku č. 13: „Co jste cítil/a při prvním setkání s jedincem s mentálním postižením?“ studenti odpovídali v rámci již stanovených kategorií. Data jsou zpracována graficky (Graf. č. 2). Při stanovování možností v dotazníku, jsem vycházela i ze své vlastní zkušenosti.

Graf č. 2: Co jste cítila při prvním setkání s jedincem s mentálním postižením?

Otázka č. 14: „Co prožíváte po pravidelných setkáních s lidmi s mentálním postižením dnes?“ je založena na předpokladu, že studenti se pravidelně setkávají s lidmi s mentálním postižením, že za tu dobu získaly nové zkušenosti, dojmy, pocity a mají jiný pohled na celou problematiku. Také jsem předpokládala, že se od prvního setkání jejich pocity změnilo k lepšímu. Data jsem uvedla v Tabulce č. 7.

Tabulka č. 7. Co prožíváte po pravidelných setkáních s lidmi s mentálním postižením dnes?

Možnosti	Počet	%
a) radost, nadšení	3	9%
b) pocit, že dělám správnou věc	18	51%
c) těším se na další setkání	14	40%

Otázka č. 15: „*Jak ovlivňují tato setkání vás osobně?*“ je otázkou otevřenou. Žáci zde dostali prostor vyjádřit názor vlastními slovy. Kategorie jsem definovala následovně:

- setkání mě neovlivňují, odpovědělo 7 studentů, tj. 20%
- jsem vyrovnanější, mám větší trpělivost s ostatními lidmi, odpovědělo 12 žáků, tj. 34%
- více se raduji z maličkostí, odpovědělo 16 studentů, tj. 46%

Otázka č. 16: „*Co si myslíte, že tato spolupráce přináší uživatelům, se kterými se setkáváte?*“ je zajímavá tím, že ukazuje vliv spolupráce na uživatele. Studenti se nad odpověďmi museli zamyslet a vcítit se do role uživatelů. Možnost a) zahrnuje nové kamarády, nové zážitky a nové zkušenosti, tuto odpověď zvolilo nejvíce studentů, celkem 16, tj. 46%. Možnost b) radost se líbila 13 žákům, tj. 37%. Další kategorii c) mají možnost se více zařadit do zdravé společnosti, označilo 6 respondentů, tj. 9%. Možnost d), kde mohli studenti vepsat jinou variantu, si nevybral nikdo z nich.

I otázka č. 17: „*Předpokládáte, že Vaše práce může pomoci jedincům s mentálním postižením.*“ předpokládá vcítění se studentů do role uživatelů. Možnost, že spolupráce studentů pomáhá uživatelům ve zlepšení sebeobsluhy, si nevybral nikdo z žáků. Devět respondentů tj. 9% předpokládá, že jejich práce pomůže lidem s postižením lépe se pohybovat a fungovat v běžném životě bez větší pomoci. Nejvíce žáky zaujala možnost c), která ukazuje na zlepšení vztahu společnosti k lidem s postižením, zde odpovědělo 22 respondentů, tj. 63% z celkového počtu. Čtyři studenti, tj. 11% zareagovali na možnost d), kdy si uživatel uvědomuje jedinečnost sebe sama.

K třetímu cíli jsem ještě přiřadila otázku **číslo 18:** „*Vzpomenete si na nějaký zážitek, který vás oslovil, zaujal?*“ protože, jsem předpokládala, že zajímavé a veselé zážitky, studenty vedou k tomu, že se do spolupráce více zapojují a vracejí se za uživateli do služby. Celkem 10 studentů tj. 29% zaujal výlet na Matějskou pouť do Prahy. Celkem 9 žáků, tj. 26% vzpomíná na návštěvu Mikuláše s čerty a anděly. 14 studentů, tj. 40% si oblíbilo pravidelné návštěvy v čajovně a 2 studenti si vzpomněli na táborák. Vše shrnuje a vystihuje odpověď jedné studentky, která napsala: „*Zážitek? Bylo jich spousta... táborák, sportovní dny, čajovna, cukrárna, návštěvy v denním stacionáři, Matějská pouť a čerti. Těžko říct, co byl největší zážitek. Všechny dny s nimi jsou dokonalé.*“

4. Zjištění hierarchie hodnot u zkoumaného vzorku.

K hodnotám se vztahují otázky číslo 19 a 20. Myslím si, že žebříček hodnot by si měl umět sestavit každý z nás. Průběhu života se samozřejmě hodnoty mění, mohou se měnit i na základě nových zážitků a zkušeností.

Otázka č. 19: „Změnili se vaše hodnoty za dobu, co se setkáváte s lidmi s postižením?“ otázka byla otevřená. Očekávala jsem, že studenti zde vyjádří svými vlastními slovy to, co si myslí, a zda se jejich hodnoty změnily. Na základě odpovědí jsem určila tři kategorie.

- celkově jsme přehodnotila svůj žebříček hodnot
- vážím si více svého života a zdraví
- můj žebříček hodnot se nezměnil

Pouze 3 studenti tj. 8%, celkově přehodnotili hierarchii svých hodnot. Většina žáků a to celkem 25, tj. 71% dotázaných uvedlo, že na základě kontaktu s lidmi s postižením si více váží svého života a toho, že jsou zdraví. Ostatní celkem 7 žáků napsalo, že se jejich hodnotový žebříček nijak nezměnil.

V otázce **číslo 20:** „Uved'te vaše 3 nejdůležitější hodnoty.“ jsem odpovědi vyhodnotila následovně.

Nejčastěji na prvním místě bylo uváděno zdraví a to celkem v 19ti případech, tj. 54%, celkem 12 studentů, tj. 34% uvedlo na prvním místě rodinu, 9% tj. 3 žáci napsali na první místo přátelskost a 1 student napsal na první místo Boha viz. Tabulka č. 8.

Tabulka č. 8 Výčet hodnot, které uváděli studenti na prvním místě v žebříčku hodnot.

Na prvním místě studenti uváděli tyto hodnoty:	
1. zdraví	19, tj. 54%
1. rodina.....	12, tj. 34%
1. přátelskost.....	3, tj. 9%
1. Bůh	1, tj. 3%

Na druhém místě byla nejčastěji uváděna rodina a to celkem 15krát, tj. 43%. Shodně 6 studentů, tj. 17% na druhé místo napsalo zdraví a kamarády. Láska se objevila celkem

5krát tj. 14%. Sebeúctu, pravdomlupnost a vědomosti na druhém místě uvedl vždy jeden student. Viz. Tabulka č. 9.

Tabulka č. 9 Výčet hodnot, které uváděli studenti na druhém místě v žebříčku hodnot.

Na druhém místě studenti uváděli tyto hodnoty:	
2. rodina.....	15, tj. 43%
2. zdraví.....	6, tj. 17%
2. kamarádi.....	6, tj. 17%
2. láska	5, tj. 14%
2. sebeúcta	1, tj. 3%
2. pravdomlupnost	1, tj. 3%
2. vědomosti.....	1, tj. 3%

Na třetím místě bylo nejčastěji uváděno přátelství a to celkem v 17ti případech, tj. 49%, jako druhá nejčastější hodnota bylo uváděno štěstí a to celkem 11krát, tj. 31%. Dva studenti uvedli na třetím místě rodinu. Pravdomlupnost, rovnost, dobré vztahy, důvěru a fyzickou kondici uvedl vždy shodně jeden student. Viz. Tabulka č. 10.

Tabulka č. 10 Výčet hodnot, které uváděli studenti na třetím místě v žebříčku hodnot.

Na třetím místě studenti uváděli tyto hodnoty:	
3. přátelství.....	17, tj. 49%
3. štěstí	11, tj. 31%
3. rodina	2, tj. 6%
3. pravdomlupnost.....	1, tj. 3%
3. rovnost	1, tj. 3%
3. dobré vztahy	1, tj. 3%
3. důvěra	1, tj. 3%
3. fyzická.....	1, tj. 3%

5. Názor studentů na vliv majoritní společnosti na lidi s postižením.

Názor studentů na integraci a práci s lidmi s mentálním postižením vyjadřují otázky číslo 21, 22 a 23.

Otázka č. 21: *“Domníváte se, že dnešní společnost dostatečně integruje osoby s mentálním postižením?”* vyjadřuje to, jak studenti vnímají tuto problematiku. Žáci odpovídali pouze ano, ne, nevím. Data jsou shrnuta do Tabulky č. 11.

Tabulka č. 11: Domníváte se, že dnešní společnost dostatečně integruje osoby s mentálním postižením?“

Možnosti	Počet	%
Ano	8	23%
Ne	14	40%
nevím	13	37%

U **otázky č. 22:** *„V čem vidíte smysl začleňování jedinců s postižením do společnosti?“* jsem stanovila tři kategorie:

- nevím
- začleňování jedinců s postižením do společnosti vede ke zlepšování vztahů mezi zdravými lidmi a lidmi s handicapem
- jedinci postižením poznají jiné lidi, jsou odkázáni na druhé, mají právo na život, jako máme my

Téměř 60 % tj. 21 studentů odpovědělo, že neví, 13 respondentů, tj. 37% napsalo buď, že jedinci s postižením poznají jiné lidi nebo nejsou odkázáni jen na rodinu, ale také že mají stejný právo na život jako my všichni ostatní. Jeden student odpověděl, že začleňování jedinců s postižením do společnosti vede ke zlepšování vztahů mezi, zdravými lidmi a lidmi s handicapem.

Na poslední **otázku č. 23:** *“Po těchto zkušenostech chtěl/a byste pracovat v zařízení jako je denní stacionář?”* 12 studentů tj. 34% by chtělo pracovat v podobném zařízení nebo s lidmi s mentálním postižením. Zbývající studenti 23, tj. 66% odpovědělo ne, mnozí přidali poznámky, jako například neměla bych na takovou práci odvalu, vím, že bych to nezvládla, nemám dostatečné vzdělání, nejsem kompetentní.

11 Shrnutí

Cílem praktické části bylo zjistit, jak ovlivňuje studenty kontakt a práce s mentálně postiženými jedinci.

1. Informovanost studentů o základních pojmech, které se týkají problematiky mentálního postižení a integrace.

První dílčí cíl se věnuje tomu, jak jsou studenti informovaní o základních pojmech. Zde jsem se ptala na otázky týkající se pojmů mentální postižení a denní stacionář. Studenti správně odpověděli na otázky, jaké jsou příčiny mentálního postižení. Nejčastěji se objevovala odpověď špatné chování matky a to ve 12ti případech, tj. 34%. Žáci také dokázali správně říci, co je denní stacionář. 27 studentů, tj. 77% z celkového počtu odpovědí napsalo, že jde o místo, kde se lidé mentálním postižením setkávají se svými vrstevníky, ale také zde pracují. Respondenti měli problém definovat pojem začleňování jedinců s postižením 46%, tj. 16 studentů napsalo, že neví.

Na základě těchto odpovědi shledávám, že mladí lidé, kteří pravidelně docházejí do denního stacionáře, jsou dostatečně informovaní o základních pojmech problematiky.

2. Zjistit důvody, které mladé lidi vedou k dobrovolnické činnosti.

Nejčastějším důvodem proč se studenti zapojili do spolupráce mezi denním stacionářem a SŠZP bylo uváděno, že se zajímají o svět lidí s postižením a to celkem 49% respondentů, 29% dotázaných uvádí jako hlavní důvod zvědavost. Celkem 51% žáků do stacionáře dochází právě kvůli lidem s postižením a 34% studentů tato práce s jedinci s postižením naplňuje. Nejvíce studenty v 43% na uživatelích s mentálním postižením zaujalo to, jakou mají radost ze života, umí se radovat i z maličkostí a s tím související i jejich bezstarostnost.

3. Vliv na formování osobnosti studenta.

Zde se objevovali otázky, které měly odhalit to, jak studenti vnímají uživatele denního stacionáře. Měli se zamyslet nad svými pocity a dokázat je vyjádřit.

Největší procento 43% žáků odpovídalo, že spolupráce jim přinesla nové zkušenosti především ve zlepšení jejich komunikačních schopností, jsou více empatičtí. Také studenti objevili, že lidé s postižením jsou stejní jako my všichni ostatní. Celkem 56% studentů při prvním setkání s jedinci s mentálním postižením cítilo lítost a smutek. Ale po pravidelných návštěvách stacionáře 51% studentů vnímá, že dělá správnou věc. Jejich obavy i smutek opadly a 40% z respondentů se těší na další návštěvu.

46% studentů po pravidelných setkáních s lidmi s mentálním postižením se více a častěji dokáží radovat ze svého života a z maličkostí. 34% se stalo vyrovnanějšími a trpělivějšími lidmi. Žáci se také dokázali zamyslet nad otázkami, jak ovlivňují jejich návštěvy uživatele služeb. 46% žáků si myslí, že spolupráce s nimi uživateli přináší nové kamarády, nové zážitky a nové zkušenosti. Celkem 63% studentů si myslí, že jejich návštěvy přispějí ke zlepšení vztahů mezi majoritní společností a lidmi s handicapem. Nejvíce studentů s to celkem 40% si oblíbilo pravidelné návštěvy v čajovně.

4. Zjištění hierarchie hodnot u zkoumaného vzorku.

Celkem 25 dotázaných tj. 71% uvedlo, že na základě kontaktu s lidmi s postižením si více váží svého života a toho, že jsou zdraví. V žebříčku hodnot na prvním místě 54% uvedlo zdraví, na 43% uvádí rodinu, na třetím místě ve 49% bylo uváděno přátelství.

5. Názor studentů na vliv majoritní společnosti na lidi s postižením.

Poslední cíl ukazuje, jaký mají studenti názor na problematiku. Někteří z žáků celkem 40% si myslí, že společnost dostatečně neintegruje jedince s postižením do mezi většinovou populaci. 66% nechce v budoucnu pracovat z různých důvodů v zařízení jako je denní stacionář.

Po shrnutí těchto výsledků se dá říci, že spolupráce studentů a denního stacionáře v Klatovech má kladný vliv na tyto studenty. Studenty spolupráce velmi ovlivňuje. Studenti mají ze sebe lepší pocit, váží si více svého zdraví a života. Práce s uživateli služby se studentům líbí, dává jim pocit větší jistoty v komunikaci s jedinci s mentálním postižením.

Diskuse

Stále se setkáváme s názorem, že lidi s postižením by měli být zavíráni do ústavu, aby nebyly zdravé společnosti na očích. Podobný postoj mají i někteří lékaři a pracovníci, kteří rodičům dětí s mentálním postižením doporučují, aby dítě raději dali do ústavů. V knize mentální retardace autorka píše *o nepochopení lidí s mentálním postižením a jejich potřeb. Zmiňuje se, že v odborných diskuzích se o lidech s mentálním postižením mluví skoro jako o samostatném biologickém druhu, jehož jedinci se takřka neliší*³⁶. Autorka oponuje tím, že je tomu právě naopak, mezi jedincem s lehkou mentální retardací a jedincem s hlubokou mentální retardací je velká škála lidí s různými možnostmi a schopnostmi. S jejími názory mi nezbyvá nic jiného než souhlasit.

K napsání následujícího mne vedlo přečtení teze, kterou napsala sestra Michele Pascale Duriezová: „*Člověk s postižením má stejné potřeby jako zdravý člověk. První z nich je být uznán a milován takový, jaký je.*“ Do sociální služby, kam dochází dobrovolníci je celkem 23 uživatelů. Každý z těchto lidí je jiný. Každý z nich má jiné možnosti, schopnosti a dovednosti. Mnozí jsou velice zruční, pletou košíky, vyrábí výrobky z keramické hlíny. Jiní si pamatují různá fakta, data a čísla. Další umí s počítačem, nebo rádi uklízí, pomáhají s povinnostmi. Někteří jen bloumají po místnosti, smějí se nebo si prohlíží obrázky. Ale nic na tom nemění fakt, že to jsou lidé jako my všichni ostatní. Zaslouží si úctu a lásku nejen rodičů, ale i celé společnosti. „*Protože schopnost přijímat druhého člověka takový jaký je, prokazuje úroveň vyspělosti jedince i celé společnosti.*“³⁷

Někteří z nich, ale také pracují v pracovní skupině denního stacionáře a za odvedenou práci dostávají plat. M. Vágnerová ve své knize Psychologie handicapu napsala: „*Mnoho zdravých těžko chápe, že pro postiženého je možnost mít zaměstnání a žít se sám příležitostí k sebepotvrzení, nalezení smyslu vlastní existence*“. Jedinci s mentálním postižením a nejen ti, se hodně špatně uplatňují na trhu práce. Dnes všeobecně roste tlak zaměstnavatelů na výkonnost a rentabilitu zaměstnanců. Najít v dnešní době dobrou práci je velmi těžké pro každého zdravého člověka. M. Vágnerová ve své knize ukazuje na problém, který se týká nejen lidí s postižením, ale platí obecně: „*Mladý, zdravý člověk bez*

---

³⁶ Švarcová, I.: Mentální retardace. Praha: Portál 2006.

³⁷ Vágnerová, M.: Psychologie handicapu. Praha: Karolinum 2001.

zkušeností často v práci neobstojí, tím spíše to potom platí u osoby s postižením, jehož výkonnost bude pravděpodobně vždy nižší. Tento problém ovšem musí řešit celá společnost a nepouze lidé s handicapem.“³⁸

Souhlasím s citátem, který napsal autor Václav Příhoda: „*Mimo společnost nedochází k utváření člověka jako lidské osobnosti*“ Myslím si, že všichni, celá společnost se musí ještě učit, abychom věděli, jak se máme chovat k ostatním lidem. Všichni se musíme naučit, že každý člověk ať už je hezký, nebo ošklivý, štíhlý nebo tlustý, zdravý nebo nemocný je živá bytost s právem žít svůj život, tak jak chce a tak jak je toho schopen. Ještě jednou zde odkazuji na M. Vágnerovou, která píše: „*Systém péče o lidi s postižením, který je zaměřen pouze na stránku pečující a ochraňující je zároveň omezující a odsuzuje postižené k trpné roli těch, kteří žijí v závislosti na ostatních.*“

---

³⁸ Vágnerová, M.: Psychologie handicapu. Praha: Karolinum 2001.

Závěr

Poznatky v bakalářské práci na téma Integrace uživatelů sociálních služeb s mentálním postižením Diakonie ČCE v Klatovech vycházejí z mé osobní zkušenosti a praxe s lidmi s postižením.

Na začátku mé práce bylo mnoho otazníků, které jsem chtěla vyřešit. Měla jsem jasno, čeho chci dosáhnout. Velkým problémem pro mě bylo definovat a pojmenovat jasný cíl. Na konci této cesty můj cíl zněl: Zjistit, jak spolupráce a kontakt s lidmi s mentálním postižením ovlivňuje studenty zdejší Střední školy zemědělské a potravinářské.

Tento cíl jsem dále rozčlenila na 5 dílčích cílů (viz. Kapitola 6). Díky ochotě studentů, kteří vyplnili dotazníky, jsme vyhodnotila data a došla k závěru, že cíl práce byl splněn. Lze tedy říci, že studenty práce s lidmi s mentálním postižením pozitivně ovlivňuje (podrobněji viz. Shmutí).

Informovanost těchto studentů o základních pojmech je velice dobrá. Žáci se těší na pravidelná setkání s uživateli služby, společné akce jsou pro obě strany velkými zážitky, na které velice rádi všichni vzpomínají. Hlavními důvody, proč se studenti zapojují do dobrovolnické činnosti, bylo uváděno, že se žáci zajímají o svět s postižením, ale také ze zvědavosti. Dále bylo zjištěno, že se pozitivně formuje osobnost dobrovolníků. Při prvních setkáních s uživateli s mentálním postižením žáci cítili smutek a lítost. Ale po pravidelném kontaktu s těmito lidmi studenti cítí, že dělají dobrou věc a těší na další společnou akci. Mladí také sami na sobě cítí změny k lepšímu. Vnímají, že se více radují z maličkostí nebo že se z nich stali vyrovnanější a trpělivější lidé ve vztahu ke svým vrstevníkům. Studentům také kontakt s lidmi s mentálním postižením přinesl nové zkušenosti, nové zážitky, ale také i nové kamarády. Mladí se také zamyslí nad svými hodnotami. Nejdůležitějšími hodnotami pro studenty jsou zdraví, rodina a přátelé.

Pracovat na výzkumu mé bakalářské práce bylo pro mne velkým zážitkem, hlavně proto, že jsem se dostala o krok blíže ke studentům a k jejich názorům, myšlenkám.

Touto prací jsem chtěla ukázat na důležitost dobrovolníku v sociálních službách. Díky mladým lidem, kteří se zajímají o svět lidí s handicapem, můžeme pracovat s uživateli ve službách lépe. Studenti, kteří docházejí do služeb v Klatovech, vyplňují mezeru, kterou se nám pracovníkům nedaří vždy 100% vyplnit. Žáci s lidmi s mentálním postižením

komunikují, hrají hry a individuálně pracují. V neposlední řadě dobrovolníci pomáhají při prodeji výrobků a propagaci služby. Díky nim se denní stacionář stává dostupnější a zajímavější pro ostatní spoluobčany našeho města.

Seznam literatury

- ČADILOVÁ, V., JŮN, H., THOROVÁ, K., a kol.: *Agrese u lidí s mentálním retardací a autismem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-319-2.
- FIŠER, S., ŠKODA, J.: *Speciální pedagogika*. Praha: Triton, 2008.
- FITZNEROVÁ, I.: *Máme dítě s handicapem*. 1.vyd., Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-663-6.
- HÁJEK, B. A kol.: *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
- CHVÁTALOVÁ, H.: *Jak se žije dětem s postižením*. - 2. vyd., Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-013-5.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Co byste měli vědět o integraci a nevíte, koho se zeptat*. Praha: Rytmus, 2003. ISBN 1213-6867.
- KVAPILÍK, J., ČERNÁ, M.: *Zdravý způsob mentálně postižených*. Praha: Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0019-9.
- MATĚJČEK, Z.: *Rodičům mentálně postižených dětí*. Praha: H&H, 1992. ISBN 80-85467-52-6.
- PÁVKOVÁ, J. a kol.: *Pedagogika volného času*. 3.vyd., Praha: Portál, 2002. ISBN 20-7178-711-6.
- PIPEKOVÁ, J. a kol.: *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
- ŘEZANKOVÁ, H.: *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-49-8.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- ŠVARCOVÁ, I.: *Mentální retardace*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-821-X.
- ŠVARCOVÁ, I.: *Mentální retardace – vzdělávání, výchova, sociální péče*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-506-7.
- VALENTA, M., MILLER, O.: *Psychopedie*. Praha: Nakladatelství PARTA, 2003. ISBN 80-7320-039-2.

VÁGNEROVÁ, M.: *Psychologie handicapu*. Praha: Karlova Univerzita, 2001.

ISBN 80-7184-929-4.

VÁGNEROVÁ, M.: *Školní poradenství psychologie pro pedagogy*, Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1074-4.

Legislativní zdroje

Listina základních práv a svobod č. 2/1993 Sb.

Národní plán vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením. Usnesení vlády ČR č.256 ze dne 14.dubna 1998.

Periodiky

Odborný časopis: *Sociální služby*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb v ČR, Ročník XII. Říjen 2010.

Vnitřní předpisy a výroční zprávy Diakonie ČCE

Organizační řád Střediska Radost, zpracován ředitelkou střediska rok 2009.

VYCHOPEŇ, P.: *Co je Diakonie Českobratrské církve evangelické*. Praha: Diakonie ČCE, 2003.

Výroční zpráva. Merklín: Diakonie ČCE Radost, 2008.

Výroční zpráva. Merklín: Diakonie ČCE Radost, 2009.

Internetové zdroje:

<http://www.slovník-cizich-slov.net/integrace/>

STARÁ, M.. PLETICHOVÁ,B.:*Víme, co je integrace?1*. [online]. 2003, duben,18.[cit.11.10.2006]. <<http://www.rodina.cz/rubrika/postizeni>>

Seznam příloh

Příloha I. Dotazník

Příloha II. Fotografie

Příloha II. Psali o nás!

Příloha č. I. Dotazník

Vážení,

jmenuji se Zdeňka Krejčová, studuji na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích obor sociální a charitativní práce. Téma mé bakalářské práce je Integrace uživatelů sociálních služeb s mentálním postižením Diakonie ČCE v Klatovech.

Obracím se na Vás proto s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je anonymní a data budou použita pouze pro účel mé práce.

Vaše odpovědi prosím kroužkujte, vždy uvádějte pouze jen jednu z možností. U otázek, kde není uveden výčet možností, čitelně vpisujte své odpovědi na uvedené místo.

Předem děkuji za váš čas a ochotu ke spolupráci.

Zdeňka Krejčová

1. Kolik je Vám let?

.....

2. Pohlaví

a) Žena   b) muž

3. Jakou studujete školu?

a) Střední odborné učiliště

b) Gymnázium

c) Střední odbornou školu

d) Jinou.....

4. Jak jste se dozvěděl/a o spolupráci studentů SŠZP a Denního stacionáře v Klatovech?

a) od kamarádů,

b) od vychovatelky v domově mládeže,

c) z tisku, televize,

d) jinak.....

5. Jaká je podle Vás příčina mentálního postižení?

.....

6. Co je podle Vás denní stacionář pro lidi s mentálním postižením?

.....

7. Definujte pojem začleňování jedinců s postižením do společnosti?

.....

8. Proč jste se do této spolupráce zapojil/a?

- e) ze zvědavosti,
- f) zajímám se o svět lidí s postižením, chtěl/a jsem lépe poznat lidi s mentálním postižením,
- g) kvůli kamarádovi,
- h) z nudy.

9. Proč se setkáváte s lidmi s postižením?

- a) z důvodu, že chci být s partou lidí, které mám rád,
- b) dělám to pro lidi s postižením,
- c) ze sympatií k vychovatelce,
- d) naplňuje mne to,
- e) jsou mi sympatičtí lidé, kteří pracují s lidmi s postižením,
- f) jsem více uvolňován z vyučování.

10. Co Vás na práci s lidmi s postižením nejvíce zaujalo?

.....

11. Docházíte za uživateli denního stacionáře i mimo pořádané akce?

- a) ano
- b) ne

12. Co tato spolupráce přinesla Vám?

.....

13. Co jste cítil/a při prvním setkání s jedincem s mentálním postižením?

- a) lítost, smutek,
- c) strach, bezmocnost,
- e) bral (a) jsem je jako jiné lidi.

14. Co prožíváte po pravidelných setkáních s lidmi s mentálním postižením dnes?

- d) radost, nadšení,
- e) pocit, že dělám správnou věc,
- f) těším se na další setkání.

15. Jak ovlivňují tato setkání vás osobně?

.....

16. Co si myslíte, že tato spolupráce přináší uživatelům se kterými se setkáváte?

- a) nové kamarády, nové zážitky a nové zkušenosti,
- d) radost,
- e) mají možnost se více zařadit do zdravé společnosti,
- f) něco jiného, co.....

17. Předpokládáte, že Vaše práce může pomoci jedincům s mentálním postižením:

- a) ve zlepšení sebe obsluhy,
- b) pohybovat se a fungovat v běžném životě bez větší pomoci,
- c) zlepšení vztahu společnosti k těmto lidem,
- d) uvědomění si jedinečnosti sebe sama.

18. Vzpomenete si na nějaký zážitek, který vás oslovil, zaujal? Uveďte:

.....

19. Změnili se vaše hodnoty za dobu, co se setkáváte s lidmi s postižením?

.....

20. Uveďte vaše 3 nejdůležitější hodnoty:

1..... 2..... 3.....

21. Domníváte se, že dnešní společnost dostatečně integruje osoby s mentálním postižením?

a) ano, osoby jsou dostatečně integrovány,

b) ne,

c) nevím.

22. V čem vidíte smysl začleňování jedinců s postižením do společnosti?

.....

23. Po těchto zkušenostech chtěl/a byste pracovat v zařízení jako je denní stacionář?

a) ano,

b) ne.

Příloha č. II. Fotografie

Obr.č. 1. Společná fotografie uživatelů DS a žáků SŠZP

Obr. Č. 2 Fotografie uživatelů DS – canisterapie

Obr.č.3 Čerti v denním stacionáři v roce 2011

Obr. č. 4 Táborák, kteří pro uživatele DS uspořádali studenti

Obr.č 6. Sportovní den 2010 na SŠZP v Klatovech

Obr. č. 6. Supervize se studenty pořádanou organizací TOTEM

Příloha č. III. Psali o nás!

Studenti ze „Zemědělkyně“ pomáhají

Slovo integrace se dnes do jisté míry „zneužívá“. Je možné za ně schovat mnoho věcí. Ať již jsou prospěšné, nebo tomuto termínu ubližují. Integraci je třeba porozumět, umět jí praktikovat na určitý projekt, lokalitu, dobu atd. Proto je třeba k termínu přistupovat bez předsudků, ale i bez nemístního očekávání, záleží jen na nás samých, jak s tímto slovem naložíme.

Integrace – znamená zapojení do společnosti, pomoc se začleněním. Žáci SŠZP Klatovy přijali slovo integrace za své a snaží se jej praktikovat a převádět do praxe. Již 6 let aktivně podporují a pomáhají klientům Diakonie ČCE v Klatovech. Snaží se, aby se jejich kamarádi cítili spokojeně ve světě, aby měli pocit bezpečí, platnosti pro ostatní, možnosti spolupráce a důležitosti pro společnost. Studenti naší školy přistupují k lidem se zdravotním handicapem jednotlivě s přihlédnutím k jejich osobnosti, zájmům, aktivitám a možnostem.

Záběr společných činností je opravdu bohatý. Společná setkání se odehrávají nejen v denním stacionáři Diakonie ČCE, ale i v čajovně, cukrárně, na výstavách a společných výletech. Studenti v nejbližší době připravují pro své kamarády Mikulášské nadělování, které letos bude již počtvrté.

K této činnosti je podpora vedení školy a ostatních pedagogických pracovníků nezbytná. Máme radost, že dobrovolnictví se rozvíjí, přichází noví žáci, kteří projevují zájem o dění kolem sebe a kterým není lhostejný osud ostatních. Zároveň považujeme tyto aktivity za další stupeň vzdělávání mladých lidí. Tito mladí budou jednou tvořit pilíře naší společnosti a je jen dobře, že přemýšlí o sobě a o ostatních, chápou, že ve společnosti existují lidé, kteří potřebují naši podporu a pochopení.

Jana Toušová, speciální pedagog

Naše spolupráce s Diakonií

Vždy nás velmi lákalo pracovat s lidmi. Také po maturitě máme zájem o studium se sociálním zaměřením. Zkušenost s Diakonií je pro nás proto velmi užitečná. Chystáme se také spolupracovat i s jinými charitativními zařízeními v Klatovech. I když teprve začínáme, dobrovolnická práce nás velmi baví a chceme v ní pokračovat, co nejdéle to půjde. Také bychom ji chtěli doporučit i ostatním lidem.

Hanka Vaničková a Michaela Černá

S Diakonií spolupracujeme už 5. rokem. Ke spolupráci jsme se dostali díky paní Janě Toušové, která pracuje na SŠZP v Klatovech.

Máme pocit, že děláme něco dobrého a uživatelé se díky nám mohou začlenit do společnosti. Také si myslíme, že kontakt s lidmi s postižením je dobré využití našeho volného času. Hodně lidí tuto práci nedokáží ocenit, třeba je to tím, že si myslí, že je to nemůže postihnout.

Vladka Rypová a Helena Křížová

S Diakonií jsme se setkaly díky paní učitelce, která v naší třídě 4. C na Střední škole zemědělské a potravinářské v Klatovech vyučuje předmět psychologii. Při první návštěvě Diakonie jsme se seznámili se šikovnými klienty, kteří vyrábí krásné výrobky. Díky ukázkám výrobků jsme usoudili, že by byl dobrý nápad uspořádat benefiční dražbu na našem maturitním plese, který se konal 6. 11. 2010 v KD Družba Klatovy. Dražba měla velký úspěch. O výrobky byl velmi velký zájem a vydražily se za krásné ceny. Tímto bychom chtěli poděkovat za podporu Zdence Krejčové a zaměstnancům Diakonie ČCE v Klatovech, Janě Toušové, škole a všem kupujícím.

Za celou 4. C, V. Míšek, V. Márová, T. Váchová

Někdo může přemýšlet na tím, co to vůbec obnáší. Je to nová zkušenost, kterou bychom mohli doporučit všem lidem, kteří jsou ochotní podělit se o své city. Někdo může mít možná strach, jak se chovat, co říkat nebo jak se tvářit, ale to jsou zbytečné obavy. Je úžasné pozorovat, jak se tito lidé dokážou nadchnout pro nás občas možná obyčejné a samozřejmé věci. Jejich nádherné výrobky určitě stojí za obdiv a úctu, které se občas

nedostává. Ke spolupráci s Diakonií jsme se dostali díky paní vychovatelce, která nás s klienty Diakonie seznámila a přivedla na první společné odpoledne. Naše chvilková nejistota během pár minut opadla a změnila se v nadšení pro tuto spolupráci. Někdo by se mohl zeptat, proč to vůbec děláme. Naše odpověď je celkem jednoduchá. Je nádherné vejít do místnosti, ve které na nás čeká patnáct nadšených lidí, kteří už od dveří volají vaše jméno. S Diakonií podnikáme spoustu zajímavých akcí například čajovny, cukrárny, výlet na Matějskou pouť. Dalo by se říct, že je to velice příjemné a zajímavé zabítí času, který můžeme věnovat dobré věci.

Jiřka Bukvanová, Betka Sedláčková, Katka Krbcová, Michal Mitana

3. ročník Sportovního dne pro Diakonii ČCE

Dne 2. června studenti domova mládeže Střední školy zemědělské a potravinářské pořádali již 3. ročník Sportovního dne pro Diakonii ČCE v Klatovech. Do poslední chvíle jsme všichni doufali, že nám bude počasí přát. Bohužel naše přání zůstalo nevyslyšeno, tak jsme našli azyl v tělocvičně naší školy. Tato změna nám nemohla zkazit sportovní odpoledne.

Ředitel Střední školy zemědělské a potravinářské Ing. Smolík zahájil Sportovní den proslovem, kdy poděkoval žákům školy za příkladnou spolupráci s klienty Diakonie ČCE v Klatovech. Poté si slovo vzali žáci, kdy vyjádřili radost z toho, že mohou být prospěšní apomocní ostatním lidem. Zároveň předali kamarádům z denního stacionáře hru k procvičování jemné i hrubé motoriky.

Na Sportovní den si žáci připravili množství disciplín. Nechyběl ani pejsek, který ochotně pomáhal plnit úkoly, které si pro zdravotně postižené lidi přichystali žáci SŠZP. Dalšími z disciplín byly např. shazování plechovek, vyjádření svých pocitů kresbou, opičí dráha, kopání míče do brány atd.

Po náročném sportovním odpoledni přišlo vyhlásování výsledků a odměňování sportovců. Vyhlásování se konalo na klubovně domova mládeže Střední školy zemědělské a potravinářské. K občerstvení, které každému přišlo vhod, byly zákusky, které upekli klienti Diakonie ČCE, vychovatelky domova mládeže a paní M. Suchá. K zákuskům žáci podávali kávu, čaj a minerálku. Pocit pěkně prožitého odpoledne umocnilo rozdání dárků

klientům Diakonie, které jsme získali od sponzorů. Za to všem velmi děkujeme, že podpořili dobrou věc a pomohli rozzářit oči zdravotně postiženým lidem.

Finančně, nebo dary nám pomohli tyto firmy: LEVEL, Kadeřnictví Luby- Lenka Mandáková, Autodoprava ZAMOS – Radovan Vlach, Agrowest, Lesy města Klatov, Studio M v zastoupení Mirka Suchá, Jana Kneblová, Markéta Rozporková a Renata Valdmanová a U tety Růži. Zejména bych velmi ráda poděkovala paní Mirce Suché, která nám aktivně pomáhala při přípravě Sportovního dne.

Jana Toušová, vychovatelka DM SŠZP

Jelikož nám počasí nepřálo a naše nadšení nedokázalo rozehnat mraky, nemohla se tato akce konat v parku u Kolonády, využili jsme tedy prostor tělocvičny na „zemědělce“. Po dvou hodinách pořádný dřiny jsme si poseděli u čaje a kafička, ochutnali zákusky a rozdali ceny těm, kdo si to zasloužil. Ale všichni byli moc šikovní a s prázdnou neodešel nikdo.

Žeňa Vaňková

Dne 2. června 2010 se v areálu SŠZP Klatovy konal Sportovní den. Byl pořádáný pro naše přátele z Diakonie ČCE. Při pořádáný tohoto dne nám šlo zejména o obveselení a pobavení našich kamarádů. Úsměv na jejich tvářích byl pro nás tou nejlepší odměnou. Už se nemůžeme dočkat dalšího společně stráveného času.

Alena Koželuhová

Jsme v 1. ročníku SŠZP. Této akce jsme se účastnily poprvé. Pomáhaly jsme při roznášení občerstvení. Spolupráce s kamarády z Diakonie se nám velmi líbila a již nyní se velmi těšíme na podobné setkání.

Veronika Jančová, Bára Nersová

Sportovní den pro Diakonii jsme pořádali 2. 6. 2010. Zahájení SP se konalo ve 13:30. Přivítal nás ředitel školy ing. V. Smolík. Připravovali jsme pro kamarády nejrůznější disciplíny, na kterých každý z klientů dostal malý dárek. Po úspěšném ukončení disciplín, které zvládli všichni na jedničku, jsme se přesunuli do domova mládeže SŠZP. Každý kdo se z Diakonie zúčastnil, dostal od nás dárky, které věnovali sponzoři. Tímto jim děkujeme. Po předání cen, bylo připravené občerstvení, kde si všichni popovídali o svých zážitcích.

Vladka Rypová, Veronika Márová

ABSTRAKT

KREJČOVÁ, Z. Integrace uživatelů sociálních služeb s mentálním postižením Diakonie ČCE v Klatovech. České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Radka Prázdna.

Klíčová slova: mentální postižení, handicap, klasifikace mentální retardace, příčiny, autismus, integrace, volnočasové aktivit pro osoby s postižením, organizace Diakonie ČCE.

Stručná charakteristika práce

Práce definuje základní pojmy, které se týkají problematiky lidí s mentálním postižením. Cílem práce je zjistit, jak ovlivňuje studenty kontakt a práce s mentálně postiženými jedinci. Výzkumný vzorek tvoří studenti Střední školy zemědělské a potravinářské školy v Klatovech, kteří pravidelně docházejí za uživateli denního stacionáře. V kapitolách je také představena organizace Diakonie ČCE.

Na základě vyhodnocení získaných dat bylo zjištěno, že studenti kteří se stali dobrovolníky práce s lidmi s mentálním postižením pozitivně ovlivňuje. Získávají jiný pohled na problematiku lidí s postižením a zároveň se u těchto mladých lidí utváří nové pohledy na mezilidské vztahy.

Informace, které jsou obsaženy v práci je možno využít v oblastech začleňování jedinců s postižením do společnosti. Pojmy uvedené v teoretické části mohou být také vodítkem, jak se ve stručnosti zorientovat v problematice mentálního postižení. Měla by pomoci zamyslet se nad pojmem integrace lidí s postižením.

ABSTRACT

KREJČOVÁ, Z. Integration of social welfare users suffering from mental health problems, Diakonie ČCE in Klatovy. České Budějovice 2011. BA thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Tutor: Mgr. et Mgr. Radka Prázdna.

Key Words: mental health problems, handicap, classification of mental retardation, causes, autism, integration, free activities for people with mental health problems, Diakonie ČCE.

Brief description of the thesis

The thesis defines basic terms regarding people with mental health problems. The aim of the thesis is to establish what impact has the contact and work with individuals, suffering from mental health problems, on students. A sample team of students from the Secondary Agricultural and Food Technology School in Klatovy participated in the research. These students come to visit the users of Denní Stacionář (social welfare institution) on regular basis. The organisation Diakonie ČCE is also introduced in one of the chapters.

Based on the evaluation of obtained data, it has been established that the students who have decided to work voluntarily with people with mental health problems are influenced in a positive manner. They gain a different perspective of working with people with disabilities and the young people form new ways of viewing interpersonal relationships.

The information gathered in the thesis can be used in the areas of integration of people with mental health problems in the society. The terms stated in the theory part may also be used as a guiding tool, enabling quick reference in the issue of mental health problems. The theory part should facilitate the way we think about the term: integration of people with mental health problems.